

d. te š njima preduzeti javnih kušnja oranja u svim kotarima, gdje je plug u običaju, svrhom da se ustanovi oblik koji bolje odgovara dotičnom predjelu, i širiti pravila po kojima treba š njim savršeno raditi. Izvršenje ovih pokusa nebi našlo nikakve zapreke, netom bi bila odobrena i prisvojena osnova putujućih učitelja za kotare, koji bi imali zadatak da uredi ovo pitanje, te naći pak u pojedinim predjelima zgodnu osobu, koja bi primila jedan plug izabranog sustava, i koja bi se obvezala uz nagradu od 20—30 f. rabiti ga u svakom oranju što bi imao preduzeti za tri godine dana izasebice. Jedan bi se dio nagrade mogao izplatiti iza prvog zemana oranja, ostalo iza dovršena roka za nagrađivanje. Ja mislim da bi se na ovaj način, naime pokusima i praktičnim primjerima, mogao postići kakav koristan uspjeh, a osobito kad bi se dotična radinost usredotočila u pojedine kotare, i kad bi se istodobno zasnovali natječaji uz nagrade za boljeg orača, natječaji koji su urodili dobrim plodom u drugim pokrajinama gdje su doprinijeli u velike da probude takmenje među težacima za savršenu uporabu ovih sprava.

Razdieljenje bi plugova, na spomenuti način, moralo naravno slijediti za nekoliko godina izasebice, a to mukte, da se olakšaju pokusi razširenja, a mislim da i za to ne bi smjelo biti nikakve poteškoće, obzirom na to da u svim zemljama gdje posluju ozbiljne i redovite poljodjelske institucije, daruje se svake godine društvima i poljodjelskim zadrugama sprava kojima se pak neznaju poslužiti u korist svojih družinara.

Druge sprave i strojeve kao branja, vjetrenjača, prosijača, izsječkala za krmu i gomolje, runila za kukuruz i. t. d. nebi smatrao zgodnim da se dadu mukte. Do putujućih bi učitelja bilo naći u pojedinim varošima ili selima njihova pojasa, jednu ili više osoba, koji bi primili jednu ili drugu spravu u zadruzi, koja bi se u tom slučaju mogla dati za polovicu cijene, ili nešto manje. Stalno je da branje, mlatila, vjetrenjače i t. d. koje bi na taj način bile razdieljene nebi ostale nedjelatne ili se ne bi tako lahko upropastile, kao što je slučaj sprava i halata u obće mukte porazdieljenih i putem gospodarskih društava, a to s' jednostavnog poznatog uzroka da je obćinska roba ničija roba.

Da se obćinstvo upoznade sa spravama i strojevima najzgodnijim za različite prilike našeg poljodjelstva i obrta koji o njemu zavise, bilo bi shodno suglasno onome što sam predložio u poglavlju vinarstva, zavesti i dotičnu izložbu, pomoću koje bi se razširenje znatno unaprijedilo, kao što to dokažuju kušnje izvedene u tom pogledu u drugim zemljama. Za to bi bilo dobro izdati jedan popis